

Bir yol uygarlığının haritacısı

Suavi Kemal Yazgıç

14 Haziran 2017

<http://www.haberiyat.com/akif-emrenin-ardindan/bir-yol-uygarliginin-haritacisi>

Yolda olmayı, yolcu olmayı önemsemi merhum Akif Emre. Tarihçi Braudel'in "Bir yol uygarlığı" olarak tanımladığı İslam medeniyetinin dairesi içindeydi. Yani bir kiblesi vardı. Kiblesi olan ve nereye giderse gitsin kiblesini gözetten bir insanın dikkati ve rikkatiyle amel etti. Düşünmek ve yazmak da onun için amellerden bir amel olduğu için kiblesini önceleyerek yazdı. Slogan atmadı. "İnsanın hakikatini 'güç'le kurduğu ilişki belirler." tespitini bir tespit olmanın ötesine taşıyarak hayatının bir parçası kıldı.

Evet. Her çarşamba akşamı buluşurduk Akif Emre ile... Ta ki bir çarşamba ikindisi Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazında saf tutana dek. Bir sonraki çarşamba Haberiyat'ın bürosuna ziyarete gittim. Masasında kendi kitaplarının da çıktığı Büyüyen Ay yayınlarından bir kitap vardı. Tunuslu Hayrettin Paşa'nın "Ülkelerin Durumunu Öğrenmek İçin En Doğru Yol" adlı kitabı.

Akif Emre'nin yayınlanan kitaplarını hatırlayınca bu kitaba çok önem verdiğini söylemek tahmini aşan bir tespit olur bence. Tunuslu Hayrettin Paşa'nın "Akvemü'l-Mesalik Fi Marifeti Ahvalü'l-Memalik" derken kastettiği "yol" elbette yöntem/metod anlamına geliyordu ama yol/meslek ve yöntem arasındaki akrabalığı Akif Emre'nin hayatında/eserlerinde de kurmak mümkün.

İZLER VE ÇİZGİSİZ DEFTER

Gelelim bütün bu girizgâhın Akif Emre'nin kitaplarındaki karşılığına. Akif Emre'nin yazıları hiç bir zaman "Geldim, gördüm, tadına baktım, deneyimledim" dörtgenine hapsolmuş bir turistin "like" toplamayı amaçlayan metinlerine yahut sıradan gazete veya dergi yazılarına benzemedi.

Her iki kitapla ilgili vurgulanması gereken bir başka özellik de her ne kadar gazete ve dergi yazılarının toplanmasından doğsa da metnin bir kitap bütünlüğü sağlanması için büyük emek verildiğidir. Bu yüzden iki kitap için de birer yazılar toplamı demek haksızlık olur.

Aynı şehirlerle ilgili farklı tarihlere ilişkin bölümlerin art arda kurgulanması hem gözlemlenen şehirlerin hem de gözlemleyen seyyahın zaman içindeki yolculuğunu anlama fırsatı veriyor bize. Kitaplarda yer alan Akif Emre tarafından çekilmiş fotoğraflar ise metinlerin süsü değil tamamlayıcı ve olmazsa olmaz birer parçası.

Hepsinden daha önemlisi Akif Emre'nin yazdıklarının, onun baktığı yerde sadece nesneyi değil anlamı da görme/anlama/yazma çabasının sonuçları olması.

Bu sebeple de 'İz'ler ve Çizgisiz Defter'in başka metinlere de örnek olabileceğini, bu sebeple her İki kitabın sadece "okunulan" değil aynı zamanda "yazdıran" kitaplar olarak da tanımlanabileceğini düşünüyorum.

Zira 'İz'ler de Çizgisiz Defter de yazılıp geçilen değil yeni yazılar yazmak için yol haritaları sunan metinler. Bir bakış açısının nasıl inşa edildiğinin satır aralarından hissedildiği metinler bunlar. (Ki yazarlıkta bakış açısı olmazsa kelime oyunlarının ötesine geçmek, bir metnin bütünlüğünü yakalamak pek de mümkün değildir.) "Kızıldeniz'de İstanbul Yalıları"nı görmek "Malcolm X'in Firavunları"nı yazmak yahut "100 Yıl Sonra Süleyman Demirel Posterini"ni öngörmek işte bu bakış açısının ürünü olabilir. Akif Emre'nin Çizgisiz Defteri'ne bıraktığı 'İz'ler'i takip etmek "Gırnata'daki Nar Ağacı"nın gölgesinde Moriscolarla tanışmaktır.

Patani'de "Ormanda Filizlenen Medrese"nin çocuklarıyla göz göze gelip Cezayir'de zorunlu iskânın sebep olduğu gecekonducularda Sezai Karakoç'un atlarını aramaktır bu kitapları yazma mesaisi.

Akif Emre'nin bütün bu yazı mesaisini sonucunu bir "gazeteci-yazar"ın kariyerinin ötesine geçirip bir "yazar"ın külliyatına dönüştüren ise kurduğu her cümlede aynı zamanda şahsiyetinin de izini bırakmış olması. Onun ilkokul yıllarında tuttuğu harita metot defterinin hatırasına sahip çıkması gibi kurduğu her cümleye de sahip çıkması yazarak sadece cümle kurmadığının şahsiyetini de ağır ağır inşa ettiğinin bir göstergesinden başka nedir ki?

GÖSTERGELER İLE KÜRESELLİĞİN FAY HATLARI

Akif Emre'nin yayınlamış diğer iki kitabını ise "zihin coğrafyasındaki geziler" olarak görüp anlamlandırmak mümkün. Özellikle de Göstergeler'i...

"Toplumların kimliğini ve aidiyet bilincini yansıtan göstergelerin yanılısamayla geçiştirilemeyecek önemi vardır. Zaten kendi göstergelerini üretemeyen veya kendi göstergelerine yaslanmayan toplumların medeniyet üretme ihtimalleri yoktur. Modernleşmeyi, toplumun beslendiği tüm geleneklerden kopuş olarak algılayan Türk elitinin kendi modernleşme geleneğini oluşturup oluşturmadığı bugün bile çok ciddi bir sorun olarak canlılığını koruyor." Akif Emre'nin bu cümlelerini niçin ve hangi kaygılarla yazdığını özetlemesi sebebiyle buraya alıntılanmayı doğru buluyorum. Küreselliğin Fay Hatları ise Soğuk Savaş sonrası ağızlara sakız olan "Yeni Dünya Düzeni" kavramının arka planını okuyabileceğimiz önemli bir kitap.

Hâsılı kelimeler iki kitabı da "farklı" temalar üzerinden dünyaya bakma/dünyayı anlama kılavuzu olarak değerlendirmek mümkün.

UFUKTAKİ KİTAPLAR

Rahmetli, vefatından kısa bir süre önce “İslamcılık Düşüncesi” yazılarını bir dosyaya dönüştürmüş ve önsözünün son ayrıntılarıyla uğraşmaktaydı. Başlıkları netleşmese de diğer yazılarını da birkaç dosya halinde tasnif etmişti.

Kendi adıma, büyük bir ustalıkla kaleme aldığı portrelerin, Anadolu yazılarının ve her yıl keyifle takip ettiğim erguvan yazılarının da kitaplaşmasını beklediğimi buradan ifade etmek isterim. Tabii ki rahmetlinin aralarında Roger Garaudy ve Aliya İzetbegoviç’in de yer aldığı pek çok kıymetli isimle yaptığı söyleşileri de unutmuş değilim.

Evet, Akif Emre vefat etti ama hâlâ yeni kitaplarını bekliyoruz.

Allah gani gani rahmet eylesin...

Bu yazı Yeni Şafak Kitap Ekinde yayınlanmıştır.